

De Heraut

Van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 25 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Zondag 10 Augustus 1902. No. 1284.

„Diet rijk in God“.

Alzo is het met dien, die rijk zijn in God, dat zij niet rijk zijn in God.

Jesus heeft besef en doorzien, hoe ernstig en bedenkelijk voor ons menschen de strijd tusschen God en het geld was, die ons gedurig door het leven wordt opgedrongen; en veilig mag men zeggen, dat die strijd in onze westersche landen nog heftiger ontbrand is, dan in de oostersche streken waarin Jesus optrad, en waar de gewone nooddrift des levens zooveel gemakkelijker bevrediging vindt dan bij ons.

Wat men te veel voorbij ziet, is, hoe ons leven zelf voor een niet gering deel door het geld beheerd wordt. Stel alle weelde ter zijde, min eenvoud, maar ook dan toch is uw leven zoo heel anders, en komt tot zoo geheel andere ontwikkeling, zoo ge u eenigszins geldelijk ruim bewegen kunt, dan dat ge van 's morgens vroeg tot 's avonds laat ruwen stoffelijken arbeid hebt te verrichten, om u en de uwen den mond open te houden.

Op het winnen van geld bedacht te zijn, moge al spoedig een zondigen, een booshartigheidslijken vorm aannemen, en den slaaf van het geld ten slotte over alle eerlijkheden heen laten stappen, — toch blijft het op zichzelf volkomen begrijpelijk en is het allerminst af te keuren, dat men er op bedacht is zijn geldelijke middelen te vermeerderen. Denk slechts hoeveel hiernaar de opvoeding uwer kinderen, voor uw eigen ontwikkeling en voor de bevordering van Gods Koninkrijk op het spel staat.

Het geld is zulk een ontzaglijke macht; en het geniet ervan maakt, in ernstige levensomstandigheden, soms zoo pijnlijke machteloos.

Vandaar dat de invloed van het geld op een zondig, onbekeerd menschenhart zoo ontzettend is. Telkens ziet ge, hoe zelfs een bekeerd kind van God in de strikken van het geld verward raakt. En wat moet dan wel niet de fatale invloed van het geld zijn op een menschenhart, dat ook al kent het ideale bedoelingen, toch nog nimmer tot een besluite keuze voor God en zijn Christus gekomen is.

Voor den zondigen begint het geld en Satan zich te vermengen, en zoo komt Mammon op. En wel poogt men dan eerst nog het geld van den Mammon te scheiden, maar op den duur gaat dit niet. Het geld is een macht in uw hand; maar het wordt ongemerkt even spoedig een macht over u, een macht die u beheerscht, en die u, gewild of ongewild, almeeer van het hooge en edele afrekt en u aan de macht van Mammon onderwerpt.

Dien toestand heeft Jesus gezien, hij heeft er de diepe smadelijkheid en het menscheleijk-onterende van gepeld tot op den bodem, en in Goddelijke ontferming met deze vergulde slavernij heeft hij telkens en telkens weer de schare die naar hem luisteren kwam, van het geld naar God teruggeroepen.

Alleen in die scherpe tegenstelling ligt tegen de tyrannie van het geld verweerkacht.

Zoo zij waarlijk aan uw God onderworpen zijt, zal het geld ook aan u onderworpen zijn en zal het u niet schaden. Daarentegen, waagt ge het, om tegen den fatalen invloed van uw geld en zijn verleidend vermogen uzelven te verdedigen, dan zijt ge weg, eer ge het weet, en hebt ge, waneer uw eigen meester te zijn, uw meester in de geldmacht gevonden.

Daarom stelt Jesus tweemaal rijkdom tegenover elkander: rijk in geld of rijk in God te zijn.

Niet, dat het éene het andere uitsluit. Ziet ge rijk in God, dan zal het u niet schaden, zoo ge ook rijk in de wereld zijt. Dan weet ge u rentmeester van den Almachtigen en zal het geld u en door u uw God dienen.

Ge kunt ook zijn rijk in uw God en arm naar de wereld; dat ge toch tevreden en gelukkig zijt, en in uw veel hooger zielezichtheid geniet.

Arm in God en rijk naar de wereld daarentegen is niets dan een schijnvertoning. Een vertoon van weelde en genieting, dat u aanhangt zonder u innerlijk te veredelen, en een vertoon dat bij uw dood, zoo niet reeds vroeger, wegvalt, om niets dan den leegen, nietswaardigen mensch in u over te laten.

En nog harder is het, arm in God en arm naar de wereld te zijn. Dan is er niets dat ons leven vervult. Niets dat u ophoudt.

Een vlijmende ontevredenheid, die heel u innerlijk bestaan verwoest en alle aantrekkelijkheid voor u aan het leven, vol kwelling en nood, ontcent.

Wat is nu rijk in God te zijn? Denk u daartoe, dat alles wat ge op aarde het uwe noemt, u ontvalt. Denk u, dat ge van allen verlaten en van ieder vergeten, u zielseenzaam met uw hart alleen bevindt. En stel u dan de vraag: Wat heb ik nu? Wat bezit ik nu?

Bij het sterven komt dit, en zoo zielseenzaam gaat ge eens de eeuwigheid in. Wat draagt ge dan in de eeuwigheid mee? Geld en goed moet ge achterlaten. Zelfs van uw lichaam moet ge dan scheiden. Ge behoudt dus niets dan uw ziel, uw hart, uw geestelijk ik van binnen. Gaat uw hart doodarm, zonder iets de eeuwigheid in, of zal uw hart dan rijk zijn? Rijk in de wereld kan het dan niet meer weten. Dat alles laat ge achter. Rijk kan uw hart dan alleen in geestelijk goed zijn. Ge sterft eens doodarm, of ge zult in uw sterven rijk in uw God zijn.

Is het nu alzo in uw sterven, dan kunt ge nu reeds op gelijke wijze uzelv onderzoeken, al wat ge hier hebt u wegdenken, uw ziel los van alles op zichzelve nemen, en u afvragen: als ik zoo mijn ziel los van alles neem, wat heb, wat bezit ik dan? Greift alleen wat ik in de wereld bezit mij menschenwaarde, of ben ik iets op mij zelve, bezit ik iets in het verborgene van mijn hart? Buiten de wereld gedacht, heeft mijn ik, heeft mijn persoon, heeft mijn menscheleijk hart dan nog waarde van betekenis? Of wel ben ik, buiten de wereld gedacht, in mijzelven feitelijk niets?

Hierbij nu misleide men zichzelf niet. Het is mogelijk, ook afgescheiden van alle geldzucht, zijn geest te verrijken met kennis, zijn kunstaten te ontwikkelen, uit te munten door vlugheid en veerkracht. En zeer zeker heeft dit alles waarde en betekenis, en gaat dit niet buiten God om. Alleen maar, dat alles hangt met het leven in deze wereld samen, en verliest zijn betekenis, als deze wereld ons ontvalt; en alleen zooveel blijft er van over, als het aan onzen persoon een hooger, edeler vorming heeft gegeven.

Wat onzen persoon, ons karakter, ons innerlijk vermogen bevestigt en vermeerderd heeft, dat alleen is ons persoonlijk eigendom geworden, en kan ons daarom door nood noch dood ontnemen worden.

Doch zonder meer haat ook dit u niet. Ontwikkelde persoonlijkheid, welbevleed karakter, innerlijke sterkte van geest en wijsheid zijn u alleen dan van nut, als ge ze ten goede gebruiken kunt. Satan is de sterkst ontwikkelde persoonlijkheid die ge u denken kunt. Telkens ziet ge ook op aarde, hoe sterk een persoon zich in het booze ontwikkelen kan.

Het komt er dus maar op aan, of ge in uw persoon die krachten, en in uw karakter die trekken ontwikkeld hebt, die passen bij het leven van eeuwige zaligheid. Anders hebt ge er in uw sterven niets aan. De heil is vol van sterk ontwikkelde karakters en scherpe talenten; maar ze geven geen zaligheid, eer verergeren ze het rampzalige, omdat het alles buiten God omgaat en geen zier rijkdom in God geeft. Het is scherp gereedschap, maar dat op zich zelf niet nut.

En dan eerst zal uw hart, op zichzelf genomen, van een *best* kunnen spreken, zoo ge zoodanige krachten en vermogens in u ontwikkeld hebt, waarmee ge in den hemel terecht komt en die u daar u zelve thuis zullen doen gevoelen, en tot hemelsche krachtsoefening in staat zullen stellen.

En dit nu kan uw bezit niet worden, of ge moet met uw God in zielegemeenschap zijn getreden, en uit God moeten die krachten des Koninkrijks in u werken, die niet-terdaad adel voor de eeuwigheid geven.

Ge moet in Christus met uw God verzoend zijn, ge moet gelooven, de Vader moet komen en woning bij u maken, en dan leeft er dat heel andere in uw hart op, dat uit den hemel gevoerd wordt, u hoogere kracht toebrengt, en uw innerlijke leegte van binnen uit God aanvult.

Dan komt in u de rijkdom dien God in uw hart uitstort.

Rijk zijn in God is God zelve bezitten, God den Heiligen Geest ten tempel zijn, en Hem, den Heiligen en Heerlijken, omringen in uw hart, waar ge ook heen gaat, en alzo elk morgen en elken avond innerlijk verfrist en besproeid worden uit de Fontein van het water des levens.

Nu is er op aarde nog, o, zooveel dat u verhindert, om daar den vollen toevoer van te genieten; maar juist dat is dan ook het heerlijke voorrecht van rijk in God te zijn, dat die rijkdom steeds toeneemt, hoe meer ge van de wereld losraakt, en eens met vollen stroom zal toenemen, als heel die wereld u ontvalt.

Het is een rijkdom die niet opteert, maar zich steeds vermeerderd. Rente op rente in den heiligen zin. Alzo de Fontein, en nooit de waterput. Een schat, die altoos de stoutste verwachting te boven gaat, omdat het is rijk zijn in den Oneindigen.

En dan natuurlijk is er de *erfenisse*. Gedurig en gedurig weer wijst u de Schrift daar op. Er is een erfenisse der heiligen in het licht, en wie rijk in God is, wordt bovendien nog met die erfenisse verrijkt. Het verschil tusschen rijk in God zijn en die erfenisse hangt aan het inwendig en uitwendig leven.

Rijk in God zijn is innerlijk. Nu reeds ten deele. Straks nog meer. Maar bij dat innerlijk rijk zijn in God hoort dan ook een rijk zijn in uiterlijken staat, en dat derven we hier nog; maar dat komt, als de erfenisse zal worden uitgedeeld, die nu in den hemel voor u bewaard wordt.

Een erfenisse van glorie. Een omgeving van enkel uitverkoren personen en uitverkoren engelen. Een wonen in de paleizen van het eeuwige licht. Een uitbreken in heerlijkheid, gelijk het hier in ons hart nooit is opgeklimmen.

Geen zonde meer en geen smarte meer. Eeuwig in Christus met onzen God in de volste, rijkste bevrediging van wat ons menscheleijk hart in zijn edelste opwelling begeert of verwacht kan.

Rijk in God, en daarom rijk door God. o, Wat zijn we toch diep gezonken, dat dit rijk zijn in God nog zoo weinigen bekoort, en hen dien het bekoort, toch nog zoo telkens doet hunkeren naar wat van God afreikt, en daarom onzen persoon verarmt.

Voor Kootwijken Scholen.

Ingekomen bij Ds. G. Vloed te Nijkerk: Van v. R. te N. 150; van de Chr. Jongelveren. te Nijkerk, Spreuk. 8: 17, f. 1.

Ingekomen bij Ds. HOUTAARD, door Ds. Hoekstra te Arnhem, van Meijstr. E. P. te Utrecht f. 250.

Dringend verzoeken wij den vrienden van Christ. onderwijs onze scholen te gedenken.

Kootwijk. D. HULLEMAN, Penningmeester.

Officiële Berichten.

Classis Axel

De Classis Axel van Gereformeerde Kerken heeft, hierin gesteund door de Deputaten ad hoc der Provinciale Synode, in hare vergadering van den 25sten Juli 1902 aan den WelEerw. heer Ds. W. A. Vrolijk, Dienaar des Woords, bij de Gereformeerde Kerk te Zaandam B., op zijn verzoek *certum onttrent* verleend, ingaande 1 Augustus 1902, wegens voortdurende ongesteldheid en lichaamszwakte.

Namen de Classis voornemend, J. THOLEN, Scriba.

Buitenland.

Duitschland. Olevianus terecht de medewerker van Urzinus genoemd bij de samenstelling van den Heid. Catechismus.

II.

Het wekt enige bevreemding, dat Urzinus in zijn brieven en geschriften niet een woord melding maakt van de medewerking van Olevianus. Dit is alleen daarmede te verklaren, dat hij het niet noodig heeft geacht een feit, dat algemeen bekend was, mede te deelen. Als men echter meent, dat Urzinus en Olevianus als het ware geestelijke tweelingbroeders van elkander geweest zijn, dan vergist men zich daarin ten eerste. De karakters van beide godgeleerden liepen zeer uiteen. Urzinus was tot zwaarmoedigheid geneigd en Olevianus kon een levenslustigen Rijlander noemen. Ook op wetenschappelijk terrein liepen zij niet in hetzelfde gareel. Urzinus was een beslist voorstander van de Aristotelische wijsgeerte, Olevianus daarentegen een volgeling van den heiligen tegenstander dier filosofie, den Fransman Ramus. Naar aanleiding van vraag 35 van den Heidebergerschen Catechismus, was er bijna een verwijdering tusschen beide mannen ontstaan. Met moeite werd verhindert, dat het tot een openlijke breuk tusschen hen kwam. God leidde het aldus, dat twee groote mannen trots menig verschil, om den wille van de goede zaak, die zij beiden dienden, in den geest des vredes toch te samen arbeidden en daarbij elkander aanvaardden. Aan dien gemeenschappelijke arbeid is onze voor-

treffelijke Catechismus te danken, die tot op dezen dag voor het beste werk op het gebied der catechese moet gehouden worden.

De kerkhistoricus van de Pfalz, L. Wundt, zegt, dat voor het verzamelen van de stof voor den Catechismus, beide mannen evenveel hebben geleverd; Urzinus gaf den vorm aan het leerboek. Voorts zegt dezelfde geleerde: „Olevianus gaf het idee voor het leerboek aan, Urzinus werkte het uit.“ Doch ook deze meening is niet juist. Want in zijn Avondmaalspreken en in zijn verhandeling over het Genadeverbond, wordt door Urzinus dezelfde toon aangeklonken, die ook in den Catechismus weerklinkt. Het is duidelijk, dat Olevianus vraag 26 tot 28, evenals de meeste vragen over het tweede en derde artikel van het symbolum apostolicum heeft opgesteld, evenals de eerste vraag en de vragen over de Sacramenten. Dezelfde uitdrukkingen, die daarin gebezigd worden, treft men ook aan in zijn boek over het Genadeverbond. De hoogleraar Goossens te Leiden heeft er ook reeds opmerkzaam op gemaakt, dat uit Olevianus' preken over het Avondmaal blijkt, hoeveel invloed hij uitoefende op de redactie van den Heideberger ook als deze over de Sacramenten handelt.

Ook is uit het *Corpus Reformatorum*, het XIXde deel waarin de correspondentie van Calvin voorkomt, die tot hertoe niet uitgegeven was, gebleken, dat Olevianus er voor gezorgd heeft, dat de Soete vraag in den Heideberger ingelast werd. Deze vraag kwam in de eerste uitgave niet voor; in de tweede wordt op de bekende vraag over „de Paapsche Mis“ slechts een kort antwoord gegeven; in de derde uitgave vinden wij de redactie die wij thans hebben. Door Olevianus was de keurvoorst er op gewezen, dat die vraag ontbrak en toch niet kon gemist worden. Of Olevianus de Soete vraag met het antwoord zelf geformuleerd heeft, weten wij niet. Wel blijkt uit al het aangevoerde, dat Olevianus krachtig er toe medewerkte om „het gouden kleinood“ der Gereformeerde kerken het aanzijn te geven. Wij danken daarom de redactie van de *Reformatie Kerkenschrift* dat zij dit punt ons zoo duidelijk gemaakt heeft.

Een onwraakbaar getuigenis omtrent het levendige van Luther.

De hoogleraar Dr. Viktor Schultze deed in de *N. Kirch. Zeitschr.* een belangrijke mededeeling. De hoogleraar heeft een bericht omtrent Luther's afsterven in een zorgvuldig bijgehouden dagboek van een der Protestantische deelnemers aan het godsdienstgesprek, in 1546 te Regensburg gehouden, ontleend. De Protestantische collococtoren en toehoorders waren den 26sten Februari, na het einde van een officiële vergadering, nog eenigen tijd bijeen om onderling te beraadslagen, toen een se-rijven van Nikolaas van Amstorf aan Georg Maier binnen werd gebracht, waarin de dood van Luther gemeld werd en waardoor de aanwezigen ten diepste werden geschokt. Dit bericht komt in het algemeen met de bekende uitvoerige mededeelingen van de predikanten Jonas, Coelius en Amstorf, zoowel als met den brief van Jonas aan den keurvoorst van Saksen van 18 Februari 1546 overeen. Nieuw is alleen de vermelding, dat Luther's laatste woorden waren: „Ik ga heen in vrede en vreugde.“ Dit bericht, dat op zich zelf reeds genoeg interessants bevat, moet men onder de bronnen van den eersten rang rekenen, omdat, gelijk professor Schultze aantoonde, niemand minder dan Justus Jonas zelf het geschreven heeft. Daaruit kunnen wij ons de volgende voorstelling maken: „Op den sterfday van Luther, 18 Februari, schreef Jonas aan den keurvoorst, en ook aan Amstorf te Naumburg; deze liet op denzelfden dag (volgens het Regensburger Dagboek) de gebeurtenis in Regensburg bekend maken, en voegde er een afschrift van den brief van Jonas aan toe.

Aan dezen brief, die den 25sten Februari ontvangen werd, heeft het Regensburger Dagboek het bericht ontleend. Het is te betreuren, dat niet de geheele brief weergegeven is, maar misschien vindt men later nog het ontbrekende gedeelte.

Tegenover de laster, die omtrent Luther's sterfbed van Jezuitelele zijde verspreid is, is de vondst van Prof. Schultze een nieuw getuigenis.

Uit den *Reichsanzeiger* blijkt, dat de Roomsche bevolking sterker is toegenomen dan de Evangelische; deze laatste nam toe met 15.6 pCt., gedurende de laatste 10 jaren, en de eerste met 15 pCt. In hetzelfde tijdvak vermeerderten de Joden met 3.4 pCt. Ongeveer 6000 personen gaven te kennen tot geen godsdienst te behooren. Hieruit blijkt, dat de toelief der socialistien, om hunne aanhangers te bewegen in massa der kerk den rug toe te keeren, niet gelukt is.

Engeland. De Roomsche bisschop Croke Robinson hield onlangs een rede te Canterbury. Daaruit gaf deze geestelijke te kennen, dat Engeland op weg was om zich tot Rome te bekeeren. Een bewijs daarvan was hij er op dat de leus „No Popery“ (geen Roomsche nieuwigheden) al minder werd vernomen; dat de bonding der rechtbanken bij de vervolging van de Jesuiten zeer gunstig geweest was, en dat in de Westminister Abdy en in de kerken van St. Mary Abbot, Kensington, Oxford enz. heelden van Maria waren geplaatst. Het was moeilijk een Low Church onder de kerken van het platteland te vinden. Ook meende de bisschop, dat het houden van „gedenkdiensten voor de dooden“ een stap was in Roomsche richting. In één woord, de Ritualistische beweging gaf

den spreker goede hoop, dat geheel Engeland weer Roomsch worden zou.

Het is nog tijd om dit te voorkomen, wanneer het Engelsche volk maar gaat ontwaken, en den feitelijken toestand onder de oogen durft zien. Ja „wanneer“... Doch het schijnt, alsof het Engelsche volk niet een diepen slap is bevangen, althans wanneer het aankomt op geestelijke dingen.

Nieuwe handschriften der Heilige Schrift.

De Engelsche *Standard* bevatte deze dagen het volgende bericht: „Volgens een oude overlevering zouden in de zoogenaamde schatgewelven der Jaml- en Keber-moskee te Damascus tal van belangrijke handschriften, uit de vroegste tijden der Christelijke kerk afkomstig, te vinden zijn. Het derde jaren eer men den Sultan van Turkije had overgehaald om toe te staan, dat het gewelf, hetwelk eeuwen lang gesloten gebleven en zorgvuldig bewaakt geworden was, geopend werd. Deskundigen hadden vooraf den Sultan verzekerd, dat er in de verzameling geen geschriften den Mahomedaanischen godsdienst betreffende, gevonden werden. De handschriften die men onder de gewelven vond, werden naar Constantinopel gezonden, alwaar bleek, dat daaronder een aantal brokstukken van het Oude en Nieuwe Testament in de oude Syrische taal, tegelijk met brokstukken eener vertaling van het Oude en Nieuwe Testament in het Syro-Palastijnische dialect waren. Onder de laatste vond men ook het bewijs, dat de brieven van Paulus in het dialect, hetwelk in de dagen van den Heere Jezus gesproken werd, overgezet zijn. Bovendien ontdekte men brokstukken van den Pentateuch in de Samaritaansche taal, eene vertaling van den 78sten Psalm in het Arabisch, welke evenwel met Griekische letters geschreven is, 77 blaadzijden van een tot hertoe onbekenden commentaar in Oud Syrische taal, 25 blaadzijden der Psalmen en 11 blaadzijden van den Pentateuch in Griekische letters, die afkomstig zijn uit de elfde eeuw.

Men bericht uit Konstantinopel, dat op bevel van den Sultan de handschriften ter hand gesteld zijn aan Baron Marschall, den gezant van Duitschland, opdat zij te Berlijn meer nauwkeurig zouden onderzocht worden.

Rusland. Is vrijheid van conscientie in aantocht?

Enigen tijd geleden sprak de maarschalk van den adel van het gouvernement Orel, Stachowitsch, op het zendingcongres te Orel, als zijn overtuiging uit, dat het voor Rusland tijd werd, het verbod om de Russische kerk te verlaten op te heffen; hij meende, dat zulk een opheffing in overeenstemming was met den geest der ware Christendom en aan Rusland rijken zegen brengen zou. Bijna alle groote Russische bladen bespoken deze uitspraak van den maarschalk en lieten zich in gunstigen of ongunstigen zin daarover uit. Inmiddels brak de tijd aan, dat er een tegenwoordigheid van den adel voor Orel moest gekozen worden. Stachowitsch was vroeger tot dit ambt gekozen geweest; zou men hem daarvoor opnieuw aanwijzen? Hij werd herkozen, en zijn herkiezing werd door de bevoegde autoriteit bevestigd. Sommigen hebben daarmede afgeleid, dat men in Rusland op weg was om te komen tot vrijheid van conscientie. Doch wij vrezen, dat zij die tot elken prijs de staatskerk willen handhaven, en die meenen, dat men niet gewild moet verhinderen dat men haar verlaat om tot een andere kerk over te gaan, aldus hebben geleend: „Wij zullen de verkering van Stachowitsch laten doorgaan, om geen opzien te verwekken; als wij hem dalen dan blijft daardoor, dat het met de gewetensoorzaak in Rusland niet zoo slecht gesteld is, als men gewoonlijk denkt.“ Wij meenen, dat wij men denken: er is toch geen gevaar dat de denkbeelden van Stachowitsch in toepassing gebracht worden, men zijn persoon in waarde gelaten heeft. Het zal ons verblijden, indien wij hierin misgezien hebben.

Gemengd nieuws.

Wij lezen in *The Christian*: „Een van de onruisbare feiten, waarmee wij te rekenen hebben wanneer wij den godsdienstigen toestand van Indië nagaan, is de enorme toename van het Mohammedaanse gedurende de laatste tien jaren. Deze godsdienst heeft met het Christendom gemeen, dat hij missionair is. Zijne pleitbezorgers doen hun uiterste best om van het gansche oogenblik in ons Indisch rijk gebruik te maken. Terwijl het aantal Brahmanische Hindoes sedert 1891 met meer dan een half miljoen verminderd is (men zegt, dat dit voornamelijk geschied is door hongersnood zijn de Musselmannen tegenwoordig toegenomen, zodat in een aantal jaren er vijf miljoen meer vreeders van den valschen profetie gekomen zijn. Het Christendom zal in het Oosten tegen het Mohammedanisme een strijd op leven of dood te strijden hebben. Alle andere religies moesten de vaan strijken voor de westersche beschaving; maar de fanatieke kracht die er van het Mohammedanisme uitgaat, heeft een sterke bekoering voor zijn aanhangers, die in het bijzonder zeer vijandig zijn tegen de propaganda van het Christendom. Wij moeten Indië evangeliseren voordat deze beweging den weg versperpt; narmale de Mohammedanen toemenen, wordt de weg voor onze zielezinnen bemoeilijkt.

Hoe ver het Ritualisme in Engeland gaat, blijkt uit het volgende bericht, voortkomende in *The Christian*:

Er zijn moeilijkheden ontstaan in de kerk van de Heilige Maria Magdalena te Paddington, ten gevolge van de invoering van heiligen in de Roomsche kerk genoemd wordt: de vereering van het heilige hart.“ Het schijnt dat de maand Maart speciaal afgezonderd wordt voor deze devoties.

Een speciale Hoogmis werd bij wijze van inleiding daarvoor gesongen en gelezen, een groot beeld werd in processie rondgedragen en met ceremonieel gearde, terwijl rode lampen, gewijde kaarsen en effers de plechtigheid verhoogden. Als protest tegen de nieuwheid, heeft de predikant J. Dixon, "scuurt" aan de Maria Magdalena kerk en Algemeen secretaris van de broederschap van het gezegde Sacrament, zijn ambt neergelegd.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

VOLHARDING.

X.

Ge kunt u voorstellen hoe verblijd Heinrich was en hoe hij den Heere God dankte, die zijn weg aldus voorspoedig had gemaakt, en dat op zoo wonderlijke wijze. Immers, had zijn buurvrouw niet over hem geklaagd, dan zou de huiswaard er niet toe gekomen zijn over de bekwamen van zijn kostganger met de heeren te spreken. Nu kon onze jonkman een blijmoedigen brief naar huis schrijven, die even-zoo werd beantwoord.

Ook de makelaar was recht in zijn schik dat hij zijn patroons een dienst had kunnen doen; al kreeg hij voor dit makelaarschap geen geld, 't zou toch wel een bate geven, meende hij. Zoo kon hij dan ook niet nalaten aan de juffrouw te vertellen wat er gebeurd was. Maar deze was minder blij en zei enkel: „t Gaat dan maar makkelijk om een goede betrekking te krijgen. Is dat nu alleen om dat geraaskal; dit beduidt toch al heel weinig in de maatschappij dunkt mij."

De makelaar legde het niet uit, maar verblijde de juffrouw met het bericht dat de Duitse schier nu wel vertrekken zou, en de geluiden met hem. Zoo geschiedde ook. Heinrichs opvolger in zijn oude betrekking werd het ook op zijn kamer en zoo keerden vrede en stilte in het huis en tot de juffrouw weer.

De eerstvolgende weken waren voor den nieuwen bediende juist niet gemakkelijk.

De werkring, waarin hij zich geplaatst zag was hem ten deele vreemd. 't Was hier een groot handelskantoor; hij had verscheiden personen onder zich, en veel was aan zijn zorgen toevertrouwd. Nu kon hij alle mogelijke inlichtingen vragen, maar hij bleef verwachten de heeren dat hij, als zeer knap, alles voorbeeldig zou uitvoeren. Dit nu kostte in 't eerst veel moeite, en menigmal ging Heinrich met een vermoed hoofd huiswaarts, om dan alleen op zijn kamer zich nog te oefenen, en zich zooveel mogelijk voor te bereiden voor den komenden dag.

Anderzija was er veel dat hem tot dank stonde. Hij woonde nu beter dan ooit, had een goed inkomen en daarbij waren de patroons wel heel stipt en niet gemakkelijk, doch ook altijd redelijk en begrepen zij, dat „dwalen menschelek is." In zijn nieuwen werkring verwerfde Schliemann zich, door zijn aangenaam en dienstvaardig karakter, meer dan één vriend en aller achtung. Meermalen werd hij al spoedig genoodigd eens bij dezen of genen den avond door te brengen, of eens uit te gaan. Dergelijke uitnodigingen sloeg hij echter in den regel af.

Want hij wilde zijn doel bereiken. Dit was allereerst veel talen te kennen, om zich gemakkelijk overal te kunnen bewegen, en tevens door zijn arbeid het noodige te kunnen verdienen. Later wilde hij dan trachten zooveel te krijgen, dat hij kon gaan reizen. En dan — ja, dan zou hij gaan naar Troje en het opgraven, en die hem uitgeschalen hadden, zouden, wie weet hoe beschaamd staan.

Een tijd lang had Schliemann met ijver op zijn kantoor gewerkt, tot groote tevredenheid zijner patroons en tot zijn eigen voordeel, toen er een groote verandering plaats vond in zijn werkring.

Op zekeren dag namelijk werd hij bij de heeren afzonderlijk genoodigd en de heer Schröder sprak:

„Mijnheer Schliemann, we zijn over uw werkzaamheden bij ons zeer tevreden, gelijk u reeds is gebleken, ook door de verhooging van uw inkomen. Toch gelooven we, dat u op andere wijze ons nog nuttiger kunt zijn. Ge voert hier de briefwisseling in drie talen. Dat kan zoo noodig ook een ander doen. Maar met wat wij nu van plan zijn, staat het anders."

„U verstaat, zoo als we weten, Russisch, en derhalve zijn hier heel zeldzaam. Nu zijn we van plan een agentschap van onze zaak te Petersburg op te richten. U begrijpt het overige. We zouden u als agent daar ginds willen aanstellen, daar uw kennis van de Russische taal natuurlijk een groot voordeel is. Over de voorwaarden zult u niet te klagen hebben. Mocht u 't echter besluit niet aanvaardden, dan blijft u toch bij ons, en zien we van het agentschap voorloopig af."

„Ik behoef u niet te zeggen, vrienden, hoe vernuft Heinrich was, toen dat voorstel tot hem kwam. Zoo zou hij dan een nieuwe gelegenheid hebben zijn met moeite verworven kennis goed te gebruiken. Hij dacht er over na, en zonder twijfel zal hij ook den Heere om licht en wijsheid hebben gevraagd. 't Wend hem duidelijk, dat hij het goede aanbod niet mocht afslaan. Te meer, toen de dokter hem zei dat hij, thans weer geheel hersteld, in Petersburg, al kan het er fel koud zijn, even gezond kon wezen als te Amsterdam en tevens wij hij bedacht dat hij zijn patroons er mee van dienst was.

Kort daarop vertrok Schliemann over zee naar de Russische koopstad. 't Was een koude reis, want het was winter en de vaart naar Petersburg duurde toen langer dan nu. Behouden kwam hij er aan en toog welgemoed en op God vertrouwend aan het werk.

TWEE RAADSLS.

In Londen is een groote mooie brug, die de Londense brug heet. Het is daar bijna heel den dag ongelukkig druk van voertuigen en menschen.

Op die brug stond eens de dichter Byron, een wereldberoemd man. Een vriend kwam hem achrtoep en zei:

„Er is hier waarlijk geen gebrek aan gezelschap."

aan te treffen. Slechts hier en daar zijn dorpen, heel kleine.

Toen de zendeling na jaren voor een poos terugkwam, vertelde hij hoe het land was, hoe eenzaam vele plaatsen, hoe weinig men schen men in vele streken aantrof. Toen vroeg iemand:

„Vondt ge die eenzaamheid dan niet akelig? Zijt ge niet bevreesd als ge zoo reist?"

„Neen," was het antwoord zeer blymoedig, „want al is mij geen mensch nabij, toch ben ik nooit alleen."

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie)

Hoogachtbare Redacteur!

In de *Herant* van 3 Aug. acht X. A. het ongeoorloofd, dat afgevaardigden naar Utrecht zijn gegaan op kosten van de kerken.

Ik wil die kwestie niet uitmaken, maar gevoel behoefte aan de vraag of, indien X. A. gelijk heeft, het dan ook niet ongeoorloofd is, dat de kosten die de ondertekenaars van het Concept-Contract hebben gemaakt, wel op de kerken worden verhaald, gelijk werkelijk is geschied.

In het jongste verslag van de vergaderingen der Curatoren der Theol. school, blz. 8, deelt de geachte Penningmeester mede, „dat hij voor de conferenties in zake de vereniging van de Theol. school en de Theol. Faculteit der V. U. aan reis- en verblijfskosten van H. H. Curatoren en Professoren minstens f 873.281/8 heeft betaald."

Hier zag ik niet weinig vreemd over op, en deed ik mijzelf de vraag, gelijk ongetwijfeld velen met mij hebben gedaan, of nog zullen doen: Eilieve! wie gaf onze waarde penningmeester tot het betalen van die gelden het recht? Waren dan die broederen tot het confereren voor die zaak wel door de Kerken benoemd?

Immers neen. Daarom hopen wij van harte, dat dit punt op de Generale Synode ernstig besproken en in het reine gebracht worde.

Met de innige bede voor Sions heil, ook met het oog op deze zeer belangrijke Synode, heb ik de eer hoogachtend te zijn

Uw br. in Christus,
X. A. X.

ZENDING.

Volkerkerken stichten of de onkellingen beworven?

Of van mij verwacht zou kunnen worden een beslissing te geven, tusschen dit dilemma, is haast wel niet te denken. Van mij, die van eersten af op dat gebied aanleiding miste om theorieën met elkander te vergelijken of er proeven mede te nemen, en mij terstond in de noodzakelijkheid bevond om de aangeboden gelegenheid praktisch aan te grijpen, en op die wijze allengs meer tot praktikus ben gevormd geworden?

Toch heeft temidden van den vijftigjarigen arbeid zich ook wel een overtuiging bij mij gevormd ten opzichte van methode, deels door op te merken, op welke verschillende wijzen door anderen nabij of verre, naar het doel gestreefd werd. Dienvolgens acht ik mij wel gerechtigd, naar den drang mijns harten ten minste mijn gevoelen op dat punt bloot te leggen. Dat gevoelen behelst vooreerst, dat ik mij zeer wel kan neelegen bij het besluit, waartoe Dr. Van Goor komt in hetzede dit Blad van 29 April 11. uit Z.E.W. redeneering mededeelt.

Volkerkerken te stichten, natuurlijk! (de Heer zelf beveelt alle volken tot Zijne discipelen te maken) dat moet het doel zijn. Zou er onder al de arbeiders op het Zendingveld, die aangevangen met een kleinen kring van geloovigen, wel een zijn die dat doel niet op het oog heeft? Maar aan te vangen met de massa, rijp en onrijp, tot een gemeente samen te brengen (mijn Doopsgezinde overtuiging nu hier geheel buitengedragen), kan dat leiden tot het stichten van een Kerk, een deel van het Huis des Heeren, waar de Heere in wonen en regeren kan? Men begint met een geheel onchristelijk denkbeeld over het Christen-zijn in te voeren, een denkbeeld dat terstond wortel maakt en alzoo onnitroefbaar wordt. Wat moet dat uitwerken op de gezondheid der leden van de alzo gestichte Kerk? Rijp en onrijp zal het altijd blijven, zoolang er nog rijpen onder gevonden worden, afgetrokken en verlaagd door den invloed van de menigte. En wanneer die er niet meer zijn? Nog eens, het schijnchristendom, in den aanvang geijkt, wordt niet meer uitgeroed!

Gansch anders is de gang van zaken bij het stichten van een gemeente van uitgelezenen, beproefde geloovigen, welke tot toonbeeld dient van wat een Christelijk Kerk moet zijn en alzoo zich allengs uitbreidt. Daar woont de Heere reeds van den aanvang af, en houdt het geloof stand, daar is de zegen des Heeren gewis over den arbeid naar buiten onder het gehele volk.

Mij dunkt, indien niet gebrek aan theoretische ervaring mij bedriegt, is hiermede het pleit beslist.

Pati, Mei 1902.

P. JANSE.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Oud-Beierland, P. J. de Bruin, te Apeldoorn. — Reitsum, C. A. R. van Reenen, te Tzummarum. — Poortvliet, J. C. Voigt, te Raamsdonk. — De Krim, T. Wiersma, te Siem.

AANGENOMEN: Roodeschool, G. Diemer, cand. te Schoonoord.

BEDANKT: Driezum, Heida, te De Leek. — Ezinge, S. van der Wal, te Minnertsgr.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Made, H. C. Hiebendaal, cand. te Elden. — Lutjegast, J. C. Haclager, cand. te Amsterdam. — Peperga, G. J. H. de Haas, cand. — Numansdorp, C. Touw, te Linschoten. — St. J. cobi Parochie, W. van Roggen, te Knollendam. — Warfium, C. Quack, te Deventer. — Zaltbommel, A. Stramrood, te Grootebroek.

AANGENOMEN: Herkingen, J. D. de Stoppelaar, cand. — Oterdum, T. Dijkstra, cand. — Frederiks-oord, G. J. Mooi, cand. — Emst, G. van Rhijn, cand.

BEDANKT: Assen, J. A. Prins, te Epe. — Made, G. van Rhijn, cand. — Ter An, A. J. Westhoff, em. pred. O. Indië. — Zogveld, J. M. Ph. Schippers, te Huisen. — Goudriaan, J. C. Haselager, te Amsterdam.

Een zendeling ging eens naar Groenland. Daar woenen zoo weinig menschen, dat men er dagen lang kan reizen, zonder man of vrouw

Advertentiën.

Door Gods goedheid werd ons heden een weigeschapen ZOON geboren.

C. ZWAAN EN ECHTGENOOT.

Djakarta, 1 Juli 1902.

Heden ontliep nacht en kalm, in zijn Heer en Heiland, onze geliefde Broeder en Oom,

KASPER FREEKS HAMSTER, in den gezegenden ouderdom van 87 jaar en 7 maanden.

De familie, HAMSTER.

Oostre, Polder, 4 Aug. 1902.

De Weduwe E. G. KRUYSWIJK—BARGE en hare kinderen, betuigen hunnen hartelijken dank voor de talrijke bewijzen van deelneming, ondervonden bij het overlijden van hunnen geliefden Echtgenoot en Vader, den WelEerw. Heer PAULUS NICOLAAS KRUYSWIJK.

Antwerpen, Aug. 1902.

Psalm 103 vers 1.

Onzen innigen dank voor de talrijke bewijzen van belangstelling, ons dezer dagen bewezen bij de herdenking van ons Zilveren Huwelijksfeest.

T. BEVERLOO, N. BEVERLOO—'t Hart.

Arnhem, 7 Augustus 1902.

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten, WESTERMARKT No. 21 AMSTERDAM.

Kijkjes in onze Geschiedenis

Een leesboek voor school en huisgezin,

DOOR

N. HOFMEYER,

Leeraar aan het Staatsgymnasium te Pretoria.

170 duizend. — Prijs f 0.60.

Enige exemplaren van dit door Engeland in de Kaapkolonie verboden boekje zijn verkrijgbaar.

Amsterdam. Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

PIJPORCELS

voor kleine Kerken, steeds voorhanden aan de Orgelfabriek van de Firma

C. C. BENDER, te Leiden.

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER, Kalverstraat 154, Amsterdam.

THEOLOGISCHE en WETENSCHAPPELIJKE BOEKHANDEL.

BELLETRIE, Fransch, Duitsch en Engelsch. — BAEDEKERS, TAUCHNITZ' editie. — Relectuur. — Photographien, enz.

WANDTEKSTEN.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland,

Gevestigd te GRONINGEN.

Commissarissen: Prof. Mr. D. P. D. FABIJUS, J. H. DE WAAL MALEFIJT, A. W. SCHIPPERS, Jhr. H. A. WITTEWAAL VAN STOFTEWEGEN, H. LUKING, Mr. P. DIELEMAN, E. G. WENTINK.

Raad van Toezicht: J. BOUWES, J. TERPSTRA, Mr. H. VAN DER VEGTE.

Verstrekt geld op eerste Hypotheek, zonder vooruitbetaling van rente. Geeft uit 4 pCt. Pandbrieven, koers 99 1/2 pCt., in stukken van f 1000.—, f 500.—, f 100.— en f 50.—, verkrijgbaar ten kantore der Bank, bij hare Agenten en bij alle Commissarissen en Makelaars in effecten. Inlichtingen worden verstrekt te Amsterdam door de H.H.: L. G. WEISZ & Co., Westermarkt 21 en E. J. RADIUS en H. J. DANE, Keizersgracht 207; te Rotterdam door den heer H. DANE, Haringvliet 49.

De Directie:

M. BROUWER, Mr. W. SWITTERS, F. J. BOLT.

Homocopathische Apotheek

van ALBERT SOMMER.

Amsterdam, Singel hoek Holligonweg.

Speciaal middel tegen Asthma, nieuwe en beproefde uitvinding, voor geruimen tijd voldoende f 1.50.

Berollinum, aldoend middel bij likdoorns, per penseelstroom f 0.40.

Arnica-haarsolie tegen het uitvallen van het haar f 0.65.

Hensels Tonicum, een limonade hiermede bereid verslucht en versterkt, f 0.70.

Fucus Tinctuur bewerkt afname van vet zonder nadeelgevolgen, f 2.—.

Nieuwe prijsencourant 1902 met zeer verlaagde prijzen gratis en franco.

EXCELSIOR.

Geïllustreerd Tijdschrift voor Neerlands Volk

ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.

Prijs per jaargang (12 nummers à 16 pagina's en 12 nummers à 8 pagina's) f 3.50.

INHOUD van het No. van 7 Juli 1902: Israëls eerste koning; De letterkundige waarde der Psalmen; Niet te veel; Het avontuur met een cobra; Troost; Vragenbus.

Amsterdam. Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

Wed. P. VAN EIJK & ZONEN,

DAMRAK 60 en DAM 15-17.

Koopen en verkoopen EFFECTEN en vreemde COUPONS. Wisselen Gouden en Zilveren MUNTEN en vreemde BANKNOTEN. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO tot dagelijks vast te stellen rentekoers.

Gereformeerd Gymnasium te Zetten.

Het tweede Toelatings-Examen zal D. V. worden gehouden op Dinsdag 2 September. Aangifte vóór 20 Augustus bij den Rector. De lessen zullen worden hervat op Woensdag 3 September.

De Rector,

Dr. W. H. KRAMER.

Verschenen:

Dr. A. KUYPER,

DE ENGELEN GODS,

een boek in royaal formaat van ± 300 bladzijden.

Prijs f 2.50 ingenaaid; f 3.25 in fraaien stempelband.

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.

Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 547 en 549.

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:

Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. BARON SCHIMMELPENNINGK VAN DER OYE

Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SKRET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen

KAPITAAL en LIJFRENTE tot elk bedrag.

Voor een nieuw Kerkgebouw te Schouwerzijl (Gron.)

Met hartelijken dank ontvangen van de Geref. Kerk te Heteren f 1.00; Oppenhuizen f 2.00; Hantum f 2.50; Wierum f 1.00; Gaus f 2.50; Hallum f 7.50; Bussum f 2.50; Bolnes f 1.00; uit Waddingeveen van Dr. H. B. f 2.50; P. R. f 2.50; B. J. v. Rh. f 1.00; Dr. H. B. f 3.00; uit Amsterdam van H. B. en Nic. B. f 5.00; uit Delft van Meij. C. M. f 1.00.

Zoo gaarne zagen wij nog voor 10 Sept. n.s. toezending van giften of collecten. Wie helpt ons nog? Wie collecteerde of 't spoedig doet, zende ons s.v.p. zoo spoedig mogelijk. Met half September hebben wij 't noodig.

Namens den Kerkraad

P. DE HAAN.

Schouwerzijl (Gron.) 6 Aug. 1902.

KERKORCEL.

TE KOOP een Kerkorgel met prachtig front, voor 4 à 500 personen. Te zien bij M. SPIERING, Voorstraat 386, Dordrecht.

Dezer dagen zag het licht:

Gods kinderen van Ur

DOOR

J. H. FERINGA.

MET TALRIJKE ILLUSTRATIEN VAN CHR. KOPPENOL.

I. Het land, dat Ik u wijzen zal; II. De stad van den Vredevoet; III. De gunsteling van Apepa; IV. Hebreërs in Egypte; V. De poort van Hebron; VI. De dienstbaarheid in Israel; VII. In dagen van strijd; VIII. Het nieuwe Jerusalem.

Prijs f 4.75. In fraaien stempelband f 5.50.

BOEKHANDEL

VOORHEEN

Amsterdam. Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

School met den Bijbel te Epe.

Ter oprichting daarvan met hartelijken dank ontvangen: Van N. N. te Nijkerk (G.) f 4; van de B.B. A. ten Have te Hilversum f 1; A. van Loo te Oldebrück f 1 en H. Roskam te Rameveld f 2.50.

B.B. en Z.Z. gedenkt ons in liefde. De Kerkeraiden, die dezer dagen onze circulaire ontvangen, gelieven ze te lezen en aan onze behoeften te gedenken. Dat geve de Heere! Namens het Bestuur enz.,

J. J. BAJEMA, Voorz.

Epe, Aug. 1902.

De Aanschouwing in het Onderwijs.

PAEDAGOGISCHE BIJDRAGE

VOOR DE

Scholen met den Bijbel,

DOOR

J. C. SIKKEL.

Dienaar des Woords te Amsterdam.

Prijs f 0.40.

BOEKHANDEL

VOORHEEN

Amsterdam. Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

UNIE-COLLECTE

Kootwijks Scholen.

Bij de a. s. Unie-Collecte verzoeken wij vriendelijk, aan de behoeften van de Scholen te Kootwijk te willen gedenken.

Het Bestuur:

Dr. J. H. HOUTZAGERS,

Voorzitter.

A. DE VRIES, Secretaris.

Kootwijk, Juli 1902.

De ondergeteekenden, die de Kootwijksche Scholen zeer aanbevelen, verklaren zich bereid mede giften in ontvangst te nemen:

Dr. A. KUYPER, 's Gravenhage.

Dr. B. VAN SCHELVEN, Amsterdam.

Dr. H. W. VAN LOON, "

J. IJSEBRAND, "

Dr. HOEKSTRA, Arnhem.

Dr. G. VLUG, Nijkerk.

Boek- en Courantdruckerij:

DE ROEVER KROEBER & BAKELS,

Amsterdam.

Dit blad
rijdt
aan de
inbrenging
van een
voet

Het beg
doordenk
terecht, in
zeer hoog
met zekere
het dan te
hetzij om z
ken te sp
anderer z
ting der b
moete ont
houdt, held
doorzien, v
tegenstaat.

Ons den
het beeld G
is gelegd, e
vreesd, de
het „begrij
achten.

Toch stu
strijdigheid.
Allicht n
grijpen" zu
men eindigt
voordat me
dit zoover, i
mogen aan
het kind he
Hiermede
spoor.

Immers a
streeks tege
Hij toch
discipelen,
jongeren, al
pen, en die
aanhooien e
hun hart.

Bij de se
Jezus haar i
hoorende w
zoude (Mark.
Maar ook
lezen we, d
verstande o
hen sprak, i
niet versta
18 : 34).

Dit vatte
Jezus had
Heidenen zo
spot en besp
gebracht, en
zou opstaan.

Nu begre
opperbest, w
gedood word
alleen niet be
dat dit alles
zou overkom